

532 - وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: إِنَّا كُنَّا يَوْمَ الْخَنْدَقِ حُفَّرُ، فَعَرَضَتْ كُدْيَةٌ شَدِيدَةٌ، فَجَاءُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: هَذِهِ كُدْيَةٌ عَرَضَتْ فِي الْخَنْدَقِ، فَقَالَ: «أَنَا نَازِلٌ» ثُمَّ قَامَ وَبَطَّنَهُ مَعْصُوبٌ، وَلَبِثَنَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ لَا نَدُوقُ دَوَاقًا، فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمِعْوَلَ، فَضَرَبَ فَعَادَ كَثِيرًا أَهْيَلَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ ائْتُنِي إِلَى الْبَيْتِ، فَقُلْتُ لِامْرَأَتِي: رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا مَا فِي ذَلِكَ صَبَرْ فَعِنْدَكِ شَيْءٌ؟ فَقَالَتْ: عِنْدِي شَعِيرٌ وَعَنَاقٌ، فَذَبَحْتُ الْعَنَاقَ وَطَحَنْتِ الشَّعِيرَ، حَتَّى جَعَلْنَا الْلَّحْمَ فِي الْبُرْمَةِ، ثُمَّ جَهْنَتْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْعَجِيزُ قَدِ انْكَسَرَ، وَالْبُرْمَةُ بَيْنَ الْأَثَافِيِّ قَدْ كَادَتْ تُنْضِخُ، فَقُلْتُ: طَعِيمٌ لِي، فَقُلْتُ: أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَجُلٌ أَوْ رَجُلَانِ، قَالَ: «كَمْ هُوَ؟ فَلَكَرْتُ لَهُ، فَقَالَ: «كَثِيرٌ طَيْبٌ، قُلْ لَهَا: لَا تُنْتَعِ الْبُرْمَةُ، وَلَا الْحُبْزُ مِنَ التَّنُورِ حَتَّى آتِي» فَقَالَ: «فُوْمُوا»، فَقَامَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ، فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا فَقُلْتُ: وَيُحَكِّ! جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ وَمَنْ مَعَهُمْ! قَالَتْ: هَلْ سَأَلَكَ؟ قَلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: «اذْخُلُوا وَلَا تَضَاعَطُوا» فَجَعَلَ يَكْسِرُ الْحُبْزَ، وَيَجْعَلُ عَلَيْهِ الْلَّحْمَ، وَيُخْمِرُ الْبُرْمَةَ وَالتَّنُورَ إِذَا أَحَدٌ مِنْهُ، وَيُقْرِبُ إِلَى أَصْحَابِهِ ثُمَّ يَنْتَعِ، قَلْمَ يَرْلُ يَكْسِرُ وَيَعْرِفُ حَتَّى شَيْعُوا، وَبَقِيَ مِنْهُ، فَقَالَ: «كُلِي هَذَا وَاهْدِي؛ فَإِنَّ النَّاسَ أَصَابُهُمْ مَجَاعَةً». متفقٌ عَلَيْهِ [خ 4101، م 2039].

وَفِي رِوَايَةٍ: قَالَ جَابِرٌ: لَمَّا حُفِرَ الْخَنْدَقُ رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمَصًا، فَانْكَفَأْتُ إِلَى امْرَأَتِي فَقُلْتُ: هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ؟ فَإِنِّي رَأَيْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمَصًا شَدِيدًا، فَأَخْرَجْتُ إِلَيَّ

چرَاباً فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ، وَلَنَا بُهِيمَةٌ دَاجِنٌ، فَذَبَحْتُهَا، وَطَحَنْتُ، فَفَرَغْتُ إِلَى فَرَاغِي، وَقَطَعْتُهَا بِرُمَيْتَهَا، ثُمَّ وَلَيْثٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: لَا تَفْضَحْنِي بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ مَعَهُ، فَجِئْتُهُ فَسَارَرْتُهُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ ذَبَحْنَا بُهِيمَةً لَنَا، وَطَحَنْتُ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، فَتَعَالَ أَنْتَ وَنَفَرْ مَعَكَ، فَصَاحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: «يَا أَهْلَ الْخَنْدَقِ؛ إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ سُورًا فَحَيَّهَا لِبَكُمْ» فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُنْزِلْنَ بُرُمَيْتَكُمْ، وَلَا تُحِبِّرْنَ عَجِينَكُمْ حَتَّى أَجِيءَكُمْ» فَجِئْتُهُ، وَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْدِمُ النَّاسَ، حَتَّى جِئْتُ امْرَأَتِي، فَقَالَتْ: بِكَ وَبِكَ!! فَقُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتِ.

فَأَخْرَجْتُ عَجِينَنَا، فَبَسَقَ فِيهِ وَبَارَكَ، ثُمَّ عَمَدَ إِلَى بُرُمَيْتَنَا فَبَصَقَ وَبَارَكَ، ثُمَّ قَالَ: «إِذْعِي حَابِرَةً فَلْتَخْبِرْ مَعَكِ، وَاقْدَحِي مِنْ بُرُمَيْتَكُمْ وَلَا تُنْزِلُوهَا» وَهُمْ أَلْفُ، فَأَفْسِمُ بِاللَّهِ؛ لَا كُلُوا حَتَّى تَكُونُوا وَانْخَرُفُوا، وَإِنَّ بُرُمَيْتَنَا لَتَغِطُّ كَمَا هِيَ، وَإِنَّ عَجِينَنَا لَيُحِبِّرُ كَمَا هُوَ. [خ 4102]

فَوْلُهُ: «عَرَضَتْ كُدْيَةٌ» بِضمِّ الكَافِ وَإِسْكَانِ الدَّالِ، وَبِالْيَاءِ الْمُشَاهَةِ تَحْتُ، وَهِيَ: قِطْعَةٌ عَلِيظَةٌ صُلْبَةٌ مِنَ الْأَرْضِ لَا تَعْمَلُ فِيهَا الْفَائِسُ. وَ«الْكَثِيبُ»: أَصْلُهُ تَلُّ الرَّمْلِ، وَالْمُرَادُ هُنَا: صَارَتْ ثُرَابًا نَاعِمًا، وَهُوَ مَعْنَى «أَهْيَلَ». وَ«الْأَثَاثِيُّ»: الْأَحْجَارُ الَّتِي تَكُونُ عَلَيْهَا الْقِدْرُ. وَ«تَضَاعَطُوا»: تَرَاحُمُوا.

وَ«الْمَجَاعَةُ»: الْجُوعُ، وَهُوَ بِفتحِ الْمِيمِ، وَ«الْحَمَصُ»: بِفتحِ الْحَاءِ الْمُعْجَمَةِ وَالْمِيمِ: الْجُوعُ، وَ«الْانْكَفَاتُ»: انْقَلَبْتُ وَرَجَعْتُ. وَ«الْبُهِيمَةُ» بِضمِّ الْبَاءِ: تَصْغِيرٌ بِهِمْ، وَهِيَ: الْعَنَاقُ؛ بِفتحِ الْعَينِ. وَ«الدَّاجِنُ»: هِيَ الَّتِي أَلْفَتِ الْبَيْتَ: وَ«السُّورُ» الطَّعَامُ الَّذِي يُدْعَى النَّاسُ إِلَيْهِ، وَهُوَ بِالْفَارِسِيَّةِ. وَ«حَيَّهَلَا» أَيْ تَعَالَوْا.

وَقَوْلُهَا «بِكَ وَبِكَ» أَيْ: حَاصِمَتُهُ وَسَبَّتُهُ؛ لَأَنَّهَا اعْتَدَتْ أَنَّ الَّذِي عِنْدُهُمْ لَا يَكُفِيفُهُمْ، فَاسْتَحْيَتْ،

وَخَفِيَ عَلَيْهَا مَا أَكْرَمَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى بِهِ نِيَّةُ - صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - مِنْ هَذِهِ الْمُعْجَزَةِ
الظَّاهِرَةُ وَالآيَةُ الْبَاهِرَةُ.

«بَسَقٌ» أَيْ: بَصَقٌ، وَيُقَالُ أَيْضًا: بَرْقٌ؛ ثَلَاثٌ لُعَابٌ. وَ«عَمَدٌ» بِفَتْحِ الْمِيمِ؛ أَيْ: قَصَدَ.
وَ«اَقْدَحٍ» أَيْ: اغْرِيَ؛ وَالْمِقْدَحَةُ: الْمِعْرَفَةُ. وَ«تَغِطُّ» أَيْ: لِغَلَيَانِهَا صَوْتٌ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

532. Жобир розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Биз Хандақ куни чукур қазиётган эдик, қаттиқ ер чиқиб қолди. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг олдиларига келиб: «Хандақда мана бундай қаттиқ ер чиқиб қолди», дейишиди. У зот: «Мен ўзим тушаман», дедилар-да, ўринларидан турдилар. Қоринларига тош боғланган эди. Уч кундан бери туз тотмаган эдик. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам чўкични олиб, бир зарб урдилар. Шунда у қум бўлиб сочилиб [ёки уқаланиб] кетди. Мен: «Эй Аллоҳнинг Расули! Уйга (бориб келишга) изн берсангиз», дедим. Кейин аёлимга: «Набий соллаллоҳу алайҳи васалламда бир ҳолни кўрдим, бунга тоқат қилиб бўлмайди. Бирор нарсанг борми?» дедим. У: «Озгина арпа, битта улоқча бор», деди. Мен улоқчани сўйдим, у эса арпани туйди. Гўштни тошқозонга солдик. Кейин Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келдим. Хамир кўпчиб, қозон эса ўчоққа осилган, овқат пишиб қолай деган эди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга: «Озгина таомим бор эди, ўзингиз билан бир-икки кишини олиб юринг, эй Аллоҳнинг Расули», дедим. «У ўзи қанча?» деган эдилар, мен айтдим. У зот: «Кўп ва хўп экан. Аёлингга айт, мен боргунимча тошқозонни (ўчоқдан), нонни тандирдан олмай турсин», дедилар. Кейин «Туринглар!» дедилар. Муҳожири ансорлар туриб, юришди».

У (Жобир) аёлининг олдига кириб, «Шўринг қуриди! Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам муҳожирлар, ансорлар ва улар билан бирга бўлганларни бошлаб келдилар», дебди. (Аёли) «У зот сендан (овқатнинг қанчалигини) сўрадиларми?» дебди. «Ҳа», дебди. У зот: «**Киринглар, фақат жуда тиқилишиб кетманглар**», дебдилар. Кейин нонни синдириб, унга гўшт тера бошлабдилар. Тошқозонни ҳам, тандирни ҳам улардан нарса олаётганда ёпиб қўяр, уни асҳобларига узатиб, сўнг яна (нон-гўшт) олар эдилар. У зот нонни синдириб, (гўштни) олиб қўяверибдилар, ниҳоят, улар тўйиб, ортиб ҳам қолибди. У зот (аёлга): «**Мана бу овқатни ўзинг ҳам**

егин, ҳадя ҳам қилгин, чунки одамлар оч», дебдилар».

Муттафакун алайх.

Бошқа ривоятда: «Жобир ибн Абдуллоҳ розияллоҳу анхумонинг шундай деганини эшитганман: «Хандак қазилаётган пайт эди, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қаттиқ оч эканларини сездим. Аёлимнинг олдига қайтиб бориб: «Бирор ниманг борми? Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қаттиқ оч эканларини сездим», дедим. У менга халтада бир соъ арпа олиб чиқди. Уйда бир қўзичофимиз бор эди, мен ўшани сўйдим, у ҳам арпани янчиб бўлди. Мен уни (гўштни) майдалаб, тошқозонига солиб бериб, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига кетаётган эдим, «Яна Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ва у зотнинг ёнидагиларнинг олдида мени хижолат қилиб қўйманг-а!» деди. Мен у зотнинг ёнларига бориб: «Эй Аллоҳнинг Расули, қўзичофимизни сўйдик, бисотимиздаги бир соъ арпани янчдик. Ўзингиз билан бир неча кишини олиб чиқинг», деб пицирладим. Шунда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Эй хандак аҳли! Жобир дастурхон ёзибди. Қани, бўлинглар!!!»** дедилар. Кейин Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам (менга): **«Мен боргунча қозонингизни зинҳор туширманглар, хамирингизни ҳам нон қилмай туринглар»**, дедилар.

Мен келдим. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам одамларнинг олдида келдилар. Келишим билан хотиним: «У бўлгур, бу бўлгур!» деди. Мен: «Айтганингдай қилдим», дедим. (Аёлим) у зотга хамирни олиб чиқди. У зот унга туфлаб қўйдилар ва барака тиладилар. Кейин тошқозонимизга бориб, туфлаб қўйдилар ва барака тиладилар. Сўнг: **«Бир новвой аёлни чақир, мен билан нон ясасин. Қозонингиздан сузавер, лекин уни туширманглар»**, дедилар. Келганлар мингтacha эди. Аллоҳ ила қасам ичаманки, (овқатни) ейишди, ҳатто ортиб ҳам қолди. Сўнг қайтиб кетишиди. Тошқозонимиз эса ҳамон қайнаб-тошар, хамиримиздан боягидек нон ясалар эди».

Шарҳ: Пайғамбаримиз Мұхаммад Мустафо соллалоҳу алайҳи васаллам Аллоҳ таолонинг бизга юборган энг катта мўъжизаси ва раҳмати эдилар. Ул мукаррам зотнинг дунёга келишларининг ўзи бир мўъжиза эди. Ва туғилажак соатларида ҳам турли мўъжизалар кузатилган. То улғайгуналарига қадар Пайғамбаримиз Мұхаммад Мустафо соллаллоҳу алайҳи васаллам билан турли воқеалар ва мўъжизалар рўй берди. Албатта буларнинг барчаси Ҳақ субҳанаҳу ва таолонинг инояти билан содир бўлган. Пайғамбарлик мақомини олганларидан сўнг эса Аллоҳ таолонинг ҳақ дини бўлмиш Ислом динига инсонларни даъват қилар эканлар, кўп

қаршиликларга дуч келдилар. Ва бу йўлда мушриклар ва кофирлар томонидан ҳақ динга нисбатан ишончсизлик, ишонишлари учун эса исбот талаб қилинди. Мўъжизалар эса шундан, айни шундан бошланди.

Мўъжизаларидан яна бири дараҳтлар тилга кириб, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга салом беришидир. Бу ишга юзга яқин саҳоба гувоҳ бўлишган.

Ҳазрати Умар розияллоҳу анҳу ҳикоя қиласидилар: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам билан ғазот сафарига чиқдик. Йўлда бир аъробийни кўриб: «Қаёққа кетяпсан?», деб сўрадилар. «Уйимга боряпман», деди у. «Яхшилик топмоққа қандайсан?», деб сўрадилар. У розилик билдири. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам айтдилар: «Мени Аллоҳ таоло бутун ер юзига пайғамбар қилиб юборди, яхшиликка етганинг шудир». Аъробий айтди: «Мен сенинг пайғамбарлигингни қайдан биламан? Сўзинг ростлигига ким гувоҳлик бера олур?» Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам сой ичида кўриниб турган дараҳтга қараб: «Ана шу дараҳт менинг пайғамбарлигимга гувоҳлик берур. Унинг олдига бориб: «Сени Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам чақиряпти», дегил, келиб гувоҳлик берсин», дедилар. Аъробий бориб, дараҳтга шу сўзни айтди. Дараҳт олди, орқаси, икки ёнига эгилиб, қимирлади. Ер ёрилиб томирларини судраганича тўғри Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам олдиларига келиб: «Ассалому алайка, ё Расулуллоҳ», деб салом берди. Аъробий айтди: «Дараҳтга буюринг, яна ўз ўрнига қайтсин». Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам буюргач, илдизлариничувалантирганича қайтиб бориб, жойига ўрнашди. Бу улуғ мўъжизани кўргач, аъробий дарҳол иймон келтирди. Сўнгра: «Ё Расулуллоҳ, рухсат беринг, сизга сажда қилурман», деди. Шунда Расулуллоҳ: «Махлуққа сажда қилмоқ жоиз эмас. Агар мумкин бўлганида, хотинларни эрларига сажда қилишга буюрган бўлар эдим», дедилар. «Бўлмаса, рухсат беринг, кўл-оёқларингизни ўпайин», деди. Ўпишга рухсат қилдилар.

Бир куни Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Макка кўчаларининг биридан келаётиб Рукона деган бир кишига йўлиқиб қолдилар. У Қурайш йигитлари ичида энг атоқли баҳодирлардан эди. Унга: «Эй Рукона, Аллоҳдан қўрқ, мен Аллоҳнинг пайғамбариман, иймон келтириб, мусулмон бўл», дедилар. У: «Эй Муҳаммад, пайғамбарлигингга бир аломат кўрсатсанг, иймон келтирас эдим. Далил ҳужжатсиз қандай мусулмон бўлурман?», деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам наридаги бир туп дараҳтга қараб: «Аллоҳнинг изни билан олдимга кел», дедилар. Шу заҳоти дараҳт тенг ўртасидан ёрилиб, иккига ажралди. Ярми турган жойида қолди, қолган ярми ерни ёрганича Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам олдиларига келиб, салом берди. Буни кўриб лол қолгач, у: «Эй Муҳаммад, энг улуғ ишни кўрсатдинг, унга буюргил, яна ўз жойига борсин», деди. «Агар буюрсам, ўз жойига бориб қўшилса, иймон келтиurmисан?», дедилар Набий. «Албатта, иймон келтиurmан», деб ваъда берди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам буюргач, Аллоҳнинг қудрати билан дараҳтнинг ярми олдинги ярмига ёпишиб, асл ҳолига келди. Аммо Рукона шундоқ улуғ қудратни кўриб

туриб, ҳам иймон келтирмади.

Ином Бухорий, Ином Термизий Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ходимлари Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан шундай ривоят қиласидилар: «Бир куни Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳазрати Абу Бакр Сиддиқ, Умар ва Усмон розияллоҳу анҳумлар билан бирга Уҳуд тоғининг устига чиққанларида тоғ титрай бошлади. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Эй Уҳуд, тўхта. Сенинг устингдаги кишилардан бири Аллоҳнинг пайғамбари, иккинчиси унинг Сиддиқ акбари, қолган иккови шаҳиддир», дейишлари билан тоғ титрашдан тўхтади. Бу воқеада уч мўъжиза бор: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг тоғ тепасига чиқишиларида унинг титраб кетиши, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сўзларини эшитиб, дарҳол тўхташи. Учинчи мўъжиза эса кейин бўладиган воқеадан хабар беришларидир. Ҳақиқитан ҳам, ҳазрати Умар, ҳазрати Усмон икковлари шаҳид бўлишди. Пайғамбар алайҳиссаломнинг яна бир мўъжизалари бармоқлари орасидан сув чиққани ва унинг кўпайганидир. Бу ғаройиб воқеани Анас, Жобир ҳамда Ибн Масъуд каби кўпгина саҳобалар ривоят қилишган.

Анас разияллоҳу анҳу айтадилар: «Расулуллоҳни аср намозига озгина вақт қолганда учратдим. Одамлар таҳорат олиш учун сув тополмай зир югуриб юришарди. Пайғамбар алайҳиссалом таҳорат олинадиган бир идишга қўлларини тиққан эдилар, бармоқлари орасидан сув отилиб чиқа бошлади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шу сувдан таҳоратга олишга буюрдилар. Одамлар бирин-кетин келиб, идишларини тўлдира бошлашди. Идишдан таҳорат олган одамлар сони уч юзтадан ошиб кетди.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг биргина ҳаракатлари ва дуолари билан озиқ-овқатнинг барокатли бўлиб кетгани ҳам у кишининг мўъжизаларидандир.

Абу Талҳа разияллоҳу анҳу ривоят қилишича, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Анфас разияллоҳу анҳу қўлтиғига қисиб келган бир неча арпа нон билан етмишдан ортиқ кишини тўйдирғанлар. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам нонларни майда ушатиб, Аллоҳ рози бўладиган дуоларни ўқиб, дам солғанлар.

Бу пайғамбаримиз Муҳаммад Мустафо соллаллоҳу алайҳи васалламнинг курсатган мўъжизаларидан бир нечтасигина холос. Аслида бу муборак зотнинг қилган ва бизга ўргатиб кетган нарсалари ва бизга ўrnak бўладиган феъллари ҳам бир мўъжизадир. Хушхулқ бўлишлик, ҳалол ризқ топиш, ҳаромдан йироқда бўлиш, аҳли аёл ва фарзанд тарбиясидаги масалалар, Пайғамбаримиздан нени ўrnak оладиган бўлсак, буларнинг барчаси у муборак зотнинг бизга қолдирған мўъжизаси эди десак хато қилмаган бўламиз. Буларнинг барчасига амал қилишимиз, ҳаётимизга татбиқ қилишимиз эса албатта Аллоҳ таолонинг раҳмат эшигига борадиган йўлда эканлигимиздан далолат беради. Пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу

алайҳи васаллам кўрсатган, юқорида зикр қилинган мўъжизалар эса Ҳақдан келганин ҳақ йўлга бошловчи ҳақ мўъжизалардир.

Манба: hadis.islom.uz

